

1. *Plura dogmata nobiscum admittunt, quae ex Scripturis probari nequeunt.* Sane — a) qui nondum in rationalismum prolapsi sunt, agnoscent divinitatem Scripturae; at haec sicut canon non nisi ex traditione habetur. Unde Brentius (in Proleg.) hanc unam traditionem admittit: et Chemnitius (Exam. Conc. Trid. sess. 4.) ait: « Hanc traditionem, qua nobis in manum dantur Sacrae Scripturae libri, reverenter accepimus ». — b) Admittunt baptismum parvulorum: at ipse Chemnitius (in 5. gen.) ait: « Affirmant Origenes et Augustinus, baptismum parvulorum esse Traditionem Apostolicam. Hoc recipimus ». Anabaptistae a ceteris Protestantibus quaerebant, ut ex Scripturis demonstrarent, baptismum conferendum esse infantibus. Cum id efficere non valerent, Lutherus respondit, infantes per miraculum elicere actum fidei, adeoque nullum esse infantem quoad baptismum suscipiendum. At hoc miraculum ubinam legitur in Scripturis? Unde Krummacher, concionator regis Boroussiae (an. 1855.), fassus est: « prorsus in confesso est, baptismum infantium ex Scriptura non posse demonstrari » — c) Pariter agnoscent valorem baptismi ab haereticis collati, celebrandum esse diem sequentem sabbati, licitum quandoque esse iusurandum, abstinentiam a sanguine et suffocato non esse necessariam, etc., quae omnia ex Scripturis non habentur.

2) *Multa credunt contra fidem Ecclesiae catholicae:* haec certe non continentur in Scripturis. Ita, ex. gr., admittunt distinctionem inter articulos *fundamentales* et *non fundamentales*: hanc probent ex Scripturis, atque ex ipsis definiunt quinam sint articuli fundamentales (cf. *de Virt. Infusis*, n. 358. seqq.) — Admittunt *solam fidem*, seu *fiduciam*, quod Deus non respiciat peccata, iustificare: id probent ex Scripturis. Certe Lutherus, ut id efficeret, corruptit Scripturas, ac praesertim inseruit particulam *solam* (per solam fidem) textui Apostoli (Rom. III. 28.); epistolam S. Jacobi, expresse tradentem contrarium dogma, reiecit uti *minime evangelicam, non apostolicam, vere stramineam* (cf. Bayle, Dictionn. V. *Luther* not. O. P.) — Cf. Bicanum (op. et l. cit.).

§ III.

Praecipuis obiectionibus satisfit.

335. Praestat praecipuis saltem obiectionibus respondere, ut praesertim ex solutione earum, quas ex Scripturis adversarii proferunt, evidens sit, eos nullo modo suam doctrinam ex Scripturis probare. Testimonia autem, quae obiiciunt, ad tres classes reducuntur: — 1) Scripturae docent nihil esse addendum verbo Dei — 2) expresse docent Scripturas esse sufficientes — 3) aperte damnant traditiones. Ac *quoad 1^{am} classem* —

336. *Obiiciunt* — 1) verba Deuter. (IV. 2.): « Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo » — 2) Pariter verba (XII. 32.): « Quod praecipio tibi, hoc tantum facito: nec addas quidquam, nec minus » — 3) Verba denique Apocalypseos (XXII. 18-19.): « Si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas; et si quis diminuerit, auferet Deus partem eius de libro vitae ».

Respondeatur: Primum et alterum testimonium non sunt ad rem. Nam imprimis agitur de verbo quod traditur viva voce (quod loquor, quod praecipio): sed, hoc etiam praetermissio, sensus nequit esse, quod non liceat addere nova praecepta; secus nec licuisset addere praecepta evangelica. Sensus igitur primi testimonii est, praecepta Mosaica integre ac perfecte servanda fuisse, prout mandata erant, sine corruptione aut falsa interpretatione. Merito concludit Bicanus (op. et l. cit. n. 47.), « testimonium Deuteronomii nihil ad rem facere, nisi velint [adversarii] sic argumentari: Judaei debebant perfecte et integre servare praecepta Mosaica. Ergo Christiani non debent admirtere Traditiones Apostolicas, sed sola Scriptura esse contenti. Quae sane consequentia absurdia et ridicula est, ut omnes vident. Ut tamen res fiat clarior, quaero ab adversariis, an ipsi putent hoc testimonium pertinere ad solos Judaeos, an etiam ad Christianos? Si pertinet ad solos Judaeos, cur adducitur contra Christianos? Aut cur volunt Lutherani et Calvinistae, ut nos ad illud servandum obligemur?

Si etiam pertinet ad Christianos, cur adversarii non servant praecepta Mosaica? cur non circumcidunt se? etc. » — Verus autem sensus alterius testimonii, uti patet ex contextu, est: « Quando veneris in terram Palaestinam, ad quam tendis, et obtuleris Domino Deo tuo sacrificium (de hoc enim praecepto hic agebatur), non imitaberis gentiles, sed hoc tantum offeres, quod ego praecepio tibi. »

Quoad obiectum testimonii ex Apocal., imprimis notari potest, illud condemnare Lutheranos, qui non solum diminuunt de verbis prophetiae huius, sed totum librum reiiciunt — Certe non prohibet, ne praeter Apocalypsim admittatur aliquid aliud; secus reiendum esset evangelium S. Joannis ipsius cum eius epistolis — Sensus igitur est, prophetiam illam non esse depravandam, neque additione, aliquid nempe apponendo *tamquam partem illius*: neque diminutione, aliquid nempe detrahendo quod ad illam pertineat.

337. *Obiiciunt* praesertim verba Apostoli (Gal. I. 8.): « Licet nos aut angelus de coelo evangelizet vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit ». Ergo, inquiunt, praeter Evangelium, non debent admitti traditiones.

Respondetur — 1) Apostolus docet nihil esse evangelizandum praeterquam quod Apostoli *evangelizaverant*; sed ex demonstratis, omnia non evangelizaverunt Apostoli *scripto*, sed partim *scripto*, partim viva voce. Ergo. Sane post ep. ad Galatas, S. Joannes seripsit Apocal. et Evangelium suum; num haec etiam excluduntur ab Apostolo? — 2) Illud *praeter* in obiecto loco, significat *contra*; adeoque prohibet Apostolus ne dogmata ac praecepta *contraria* iis, quae annunciant Apostoli, proponerentur. Porro particula *praeter* saepe apud Latinos vim habet *contra*; unde dicitur aliquid esse *praeter* (idest *contra*) spem, morem, legem, dignitatem. Eamdem vim saepe habet particula παρὰ apud Graecos: exempla habes (Act. XVIII. 13.; Rom. I. 26., IV. 18., XI. 24.). Unde etiam versio Arabica et Aethiopica legit: « Si nos aut Angelus de coelo annuntiet vobis quidquam diversum ». Quod ipsum manifestum est ex contextu; legitur enim (v. 6.): « Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud *Evangelium* ». Unde S. Augustinus (Tract. 98. in Jo.) ait:

« Propterea admonitio Apostoli de cordibus vestris non recedat; si quis evangelizaverit praeterquam quod accepistis, etc. Non ait, plusquam accepistis; nam si illud diceret, sibi ipsi praeiudicaret, quia cupiebat venire ad Thessalonicenses, ut suppleret quae eorum fidei defuerunt. Sed qui supplet, quod minus erat, addit; non quod inerat tollit: qui autem praetergreditur regulam fidei, non accedit in via, sed recedit a via ». Consentient S. Ambrosius et S. Hieronymus (in h. 1.), nec non S. Jo. Chrysostomus et Oecumenius. Quod si Theophylactus observat, Apostolum non dixisse *si contraria*; id est, ut doceat non solum eos anathematizari qui aperte contraria toti doctrinae docent, sed etiam eos qui vel oblique quidquam labefactant ex doctrina tradita. Revera S. Jo. Chrys. (hom. 1. ad Gal.), cuius verba aut recitare aut in compendio referre solet Theophylactus, ait: « Neque dixit, si contraria annuntiaverint, aut totum subverterint Evangelium; verum si vel paululum evangelizaverint praeter quod accepistis, etiamsi quidvis labefactaverint, anathema sit ». *Contrarium ergo pro totali destruente usurpatur*.

338. *Quoad 2^{am} classem, obiiciunt* — 1) verba Joannis (XX.): « multa quidem et alia signa fecit Jesus, quae non sunt scripta in libro hoc: haec autem scripta sunt, ut credatis, quod Jesus est Filius Dei, et ut credentes vitam habeatis in nomine eius ». Ergo, inquiunt, quae scripta non sunt seu traditiones non requiruntur ad vitam aeternam — 2) Verba Apostoli (II. Tim. III. 16. seq.): « Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus ». Ergo, aiunt, traditiones sunt supervacaneae.

Respondetur ad 1um: — 1) S. Joannes non loquitur de tota Scriptura, sed de suo Evangelio, uti evidens est ex obiectis verbis: si ergo vera esset interpretatio adversariorum, non solum traditiones, sed reliqui omnes libri sacri, praeter Evangelium S. Joannis, essent reiiciendi — 2) Loquitur S. Joannes *non de doctrina*, sed *de miraculis Christi*; et dicit, ea miracula, quae ipse in suo evangelio scripsit, sufficere ad persuadendum mundo, Christum esse Filium Dei: quod quidem est unum ex iis, quae requiruntur ut consequamur vitam aeternam, sed non totum. Etenim credentes

Christum esse Filium Dei, debemus credere omnia quae docuit, atque implere omnia quae praecepit: haec omnia vero, uti ex data demonstratione patet, continentur in verbo Dei, tum scripto, tum ore tradito.

Ad 2um — 1) Valde probabile saltem est, Apostolum loqui de solis Scripturis V. T.; siquidem loquitur *de sacris litteris quas Timotheus ab infantia novit*, uti ibidem dicitur: ergo supervacaneae essent non modo traditiones, sed etiam Scripturae N. T. — 2) Laus, quam Paulus tribuit *omni* Scripturae, iudicio omnium latine scientium, tribuenda est *singulis* libris Sacrae Scripturae; ergo, iuxta interpretationem adversariorum, assumpto uno libro, ceteri essent supervacanei — 3) Quando Apostolus scripsit 2^{am} ad Tim. nondum exstabant scripta S. Joannis, et fortasse nec 2^a Petri, Jacobi et Judae epistolae; ergo, in sententia adversariorum, haec omnia scripta simul cum traditionibus essent reiicienda — 4) Apostolus docet, Scripturam esse *utilem*, ut perfectus sit homo Dei; et adversarii inferunt « ergo supervacaneae sunt traditiones »: sed Apostolus (ibid. VI. 11.) ait: « Marcum assume, et adduc tecum: est enim mihi *utilis* ad ministerium »: ergo, concludendum esset, Timotheum, Titum, Onesimum, etc. esse supervacaneos — 5) Itaque Apostolus non dicit, *solam* Scripturam *sufficere* ad docendum, argendum, etc.; sed ad haec omnia prodesse, et esse magni praesidii: quod ulti concedimus, quin inde sequatur exclusio traditionum.

339. *Quoad 3^{am} classem, obiiciunt* illud Isaiae (XXIX.): « In vanum colunt me, docentes mandata et doctrinas hominum »; et (Matth. XV.): « Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram »; et (Gal. I.): « Aemulator existens paternarum mearum traditionum »; et (Coloss. II.): « videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam, secundum traditionem hominum »; et (I. Pet. I.): « Redempti estis de vana vestra conversatione paterna traditionis » etc.; Unde, aiunt, sicut reprehenduntur traditiones, quas Judaei iactabant se accepisse a Moyse et Prophetis; ita reprehendenda sunt traditiones, quas dicimus a Christo per Apostolos nos accepisse.

Respondetur: uti liquet ex ipsis obiectis testimoniis, non reprehenduntur traditiones, quas Judaei a Moyse et Prophetis ac-

ceperunt: sed vel traditiones a quibusdam recentioribus acceptae, quarum aliquae inanes, aliquae perniciosae et *contra* Scripturam erant (S. Hieronymus epist. ad Algas. q. 10. refert auctores harum traditionum): vel Judaicae traditiones iam inutiles in lege christiana; vel instituta et corruptelae Philosophorum gentilium. Sed quid commune id habet cum veris traditionibus, quae Deum habent auctorem? — Cf. Bellarminum (de Verb. Dei, l. 4. c. 10.).

340. *Obiiciunt plura ex Patribus*. Ita, aiunt, iuxta Origenem (hom. 1. in Jer.), « sensus quippe nostri et enarrationes sine his testibus [Scripturis] non habent fidem » — iuxta S. Athanasium (ep. 39. de libris canon.), « in his [Scripturis] solis pietatis schola beate annuntiatur » — iuxta S. Jo. Chrys. (hom. in Ps. XCV.) « si quid dicitur absque Scriptura, auditorum cogitatio claudicat » — iuxta Cyrillum Hier. (Catech. 4.), « ne minimum quidem absque Scriptura tradi debet » — iuxta S. Irenaeum (adv. haeres. l. 2. c. 47.), « Scripturae sunt perfectae » — iuxta Tertullianum (cont. Hermog. c. 22.), adorare debemus Scripturae *plenitudinem* — iuxta S. Athanasium (in Or. cont. gentes), « sufficiunt per se Sacrae Scripturae ad veritatis indicationem » — iuxta Tertullianum iterum (de Carne Chr.), « non recipio, quod extra Scripturam de tuo [Marcionem alloquitur] infers » — iuxta S. Hieronymum (in c. 23. Matth.), « quod de Scriptura non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur — Videntur denique Patres usum traditionis vituperare: ita S. Irenaeus (l. 3. c. 2.) de haereticis ait: « Cum ex Scripturis arguuntur, in accusationem Scripturarum convertuntur, quasi ex his non possit inveniri veritas ab his qui neisciunt traditionem »; et Cyrillus Hier. (Catech. 16.): « Dicemus de Sp. Sancto ea tantum quae scripta sunt: si quid autem scriptum non est, non scrutabimur curiose ».

Respondetur: Ex adductis testimoniis in probatione thesis liquet, tam unanimiter ac perspicue admisisse Patres, tum theoretice tum practice, divinas traditiones, ut sine manifesta contradictione non possint illas reiicare. Nisi ergo velimus Patres traducere tamquam turpiter sibi contradicentes, impossibile est admittere adversariorum interpretationem in obiectis testimoniis. Revera, nt id positive constet, Origenes (hom. 1. in Jer.) non

agit de omnibus dogmatibus, sed de singulari figura V. T. Christo applicanda; unde addit: « ut firmem verbum intellectus mei, accipiam duos testes de veteri Testamento; accipiam tres de Evangelio, de Prophetâ, de Apostolo: sic enim stabit omne verbum ». — S. Athanasius (ep. 39.) non excludit traditiones divinas, sed libros apocryphos ab haereticis obtrusos: unde epistolam illam ita exorditur: « Quandoquidem aggressi sunt aliqui describere sibi apocrypha, et cum inspirata divinitus Scriptura confundere, etc. » — S. Joannes Chrys. (hom. in Ps. XCV.) non opponit Scripturam traditionibus, sed *soli animi cogitationi*, uti integer textus legitur — Cyril. Hier. (Cat. 4.) non loquitur de omni dogmate, sed de dogmate comprehenso in Symbolo Apost., et excludit libros solum apocryphos; unde ibidem ait: « Disce quoque studiose ab Ecclesia quinam sint vet. Testamenti libri, qui vero novi: neque mihi legas quidquam apocryphorum » — S. Irenaeus (l. 2. c. 47.) Scripturam dicit *perfectam* quoad Dei unitatem adstruendam, et excludit Valentinianorum commenta Scripturae *repugnantia* — Tertullianus (c. Hermog. c. 22.) adorat Scripturæ plenitudinem in ordine ad mundi exordium sine præiacente materia — S. Athanasius (Or. c. g.) docet Scripturam sufficere ad vanitatem idolorum et divinitatem Christi ostendendam; et ibid. agnoscit traditiones: « sufficient quidem, ait, per se tum Sacrae Scripturae ad veritatis *indicationem*, tum plurimi de ea re libri a sanctissimis magistris conscripti, quos si quis evolvat, intelliget aliquo modo Scripturarum mentem, et fortasse eam, quam cupit, cognitionem adipiscetur ». — Tertullianus (de Carne Chr.) reiicit traditiones contrarias Scripturis et apocryphas, non veras traditiones; unde reprehendit Marcionem « originalia Christi instrumenta delere ausum, et de suo inferre » — Similem sensum habet testimonium S. Hieronymi (in Matth. c. 23.); unde praemittit: « alii Zachariam patrem Joannis intelligi volunt ex quibusdam apocryphorum somniis approbantes... quod quia de Scripturis non habet auctoritatem, etc. » — Vituperant Patres traditiones spuriæ, aut usum illegitimum traditionis authenticæ: ita S. Irenaeus (l. 3. c. 2.) impedit Valentinianos, qui exclusis traditionibus apostolicis, suas obtrudebant; unde prosequitur: « cum autem ad eam iterum traditionem, quae est ab Apostolis, quae per successiones Presbyterorum in ecclesiis cu-

stoditur, provocamus eos, adversantur traditioni dicentes, se non solum Presbyteris, sed etiam Apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem » — Cyrillus (1. obi.) reiicit solum inutiles quaestiones circa modum divinae generationis, et circa nomina Sp. Sancti: quin tamen respuat utilem ac rectum traditionum usum; multa enim minime scripta de utroque mysterio ibid. profert. Cf. pro Cyrilli sententia, Touttée, editorem illius operum, disputantem contra Rivetum.

341. Ex his generales quaedam regulæ statui possunt ad recte intelligenda et explicanda dicta Patrum, quoad apparentiam, repugnantia assertae a nobis doctrinae. Ac — 1) frequenter *oppontunt* Patres Scripturas non divinis traditionibus, sed vel philosophorum excogitationibus quae divinae auctoritati substituebantur (Tertull. de Praescript. c. 7.; S. Gregorius Naz. Or. 27., etc.); vel traditionibus, imo scriptis apocryphis (S. Iren. l. 3. c. 2., S. Hier. in Aggæi c. 1., etc.) — 2) Relinquent traditiones, *attenta natura adversariorum*, qui non agnoscerent nisi Scripturas, ex quibus solis *in suis erroribus* convinci poterant: tales erant, ex. gr., Ariani Christi divinitatem negantes; et sic intelliguntur verba Constantini (apud Theodoretum, h. e. l. 6.), in quae tamen plura advertit Bellarminus. Vel etiam certa quaedam dogmata, sed non omnia ex Scripturis adstrui posse contendunt — 3) Phrases negantes « quod scriptum non est », saepe usurpant de eo *quod est oppositum Scripturae*; sicut phrases affirmantes » Scripturam esse regulam fidei » nullatenus excludunt traditiones — 4) Patres affirmantes sufficientiam Scripturarum, eas non seiungunt a traditionibus et ab interpretatione vivi et authentici magisterii: sed haec potius supponunt; quemadmodum etiam docent Scripturas omnia continere, *immediate* vel *mediate*; exigunt enim ac docent a traditione per authenticum magisterium accipienda esse ea, quae ipsae immediate non exhibent. « Quamvis, inquit S. Augustinus (c. Cresconium, l. 1. n. 39.), huius rei [valoris baptismi ab haereticis collati] certe de Scripturis canonice non proferatur exemplum, earumdem tamen Scripturarum etiam in hac re a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universæ iam placuit Ecclesiae, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quoniam S. Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit

huius obscuritate quaestio[n]is, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate S. Scriptura demontsrat ». — Cf. pro singulis obiect. Bellarminus (l. c. cap. 11.).

ARTICULUS SEXTUS

*Utrum scripta SS. Patrum sint media conservandi
ac cognoscendi divinas traditiones.*

§ 1.

Exponitur status quaestio[n]is.

342. Cum iam constet christianam revelationem comprehendendi etiam traditionibus, iam inquirimus monumenta in quibus illae reperiuntur, et quorum ope tum conservatae sunt, tum possunt a nobis cognosci. Neminem imprimis fugit eorum monumentorum congruentia atque moralis neccessitas. Etsi enim, ut innuimus (n. 329.) et alibi fusius ostendimus, Christus Dominus instituerit authenticum, vivum ac perenne magisterium, tamquam medium intrinsecum ac proprium conservanda[re] ac propaganda[re] sua doctrinae; nihilominus Apostoli ac Christi discipuli, data occasione, Spiritu Sancto inspirante, ex parte illam scriptis consignarunt. Simili ratione dum ab apostolica successione per iuge magisterium Christi doctrina et instituta propagarentur, pro re nata monumentis etiam consignabantur. Neque, spectata Dei sapientia ac providentia ordinaria, res aliter contingere poterat: ex una parte enim promissa Spiritus Sancti assistentia apostolico magisterio humanorum mediorum subsidium minime excludit: ex altera vero parte in societate christiana, quae hominum societas est, non poterant deesse circumstantiae, in quibus ederentur publicae fidei profesiones, solemnia Ecclesiae docentis iudicia, vindiciae impugnatae doctrinae, catecheses ad instructionem populum, declarationes ad pleniorum doctrinae intelligentiam, etc.: quae omnia et similia sunt monumenta nobis relicta, ex quibus

cognoscere licet quænam fuerit christiana fides ac disciplina temporibus anteactis; quemadmodum ipsi magisterio semper viventi sunt connaturale subsidium conservanda[re] traditionis, et instrumenta doctrinae.

343. Iamvero huiusmodi monumenta, uti per se patet, multiplicis generis esse possunt; sed praecipue dividuntur in scripta et non scripta. Certe ars christiana, vel a primis saeculis, multa exhibet monumenta sculpta, picta, architectonica in cryptis, sacra-riis, cathedralis, etc.; quae vitam, fidem, disciplinam ecclesiasticam illorum temporum oculis subiiciunt. Cuius rei testimonium habes in insigni ac eruditissimo opere P. Raphaelis Garrucci S. J. (*Storia dell'arte cristiana dei primi otto secoli*). Praecipua tamen sunt monumenta scripta, cum distinctius ac plenius instituta ac doctrinas referri possint. — Cf. Card. Franzelin (de Traditione, etc. c. 13.).

344. Inter scripta vero monumenta principem locum obtinent definitiones ac iudicia, quae directe emanant ab ipso vivo et authentico magisterio, sub assistentia Spiritus Sancti; sed de his nihil hic dicendum est, siquidem inferius statuemus infallibilitatem Ecclesiae docentis. Hic igitur inquirimus SS. Patrum auctoritatem, prout doctores sunt ac testes traditionis, quibus adhaerentes, uti loquitur Concilium VII. (in definit. de Sacris imagin.), *viam regiam* sequimur. De illis, nomine graecorum, scribit S. Basilius (Hom. 29.): « Patrum fidem prosequor. In hac certitudine etiam ipsi martyres, qui heic siti sunt, adepti sunt coronas. Hoc itaque nomine me accusa »; et nomine latinorum, dicit S. Hieronymus (in epitaph. Paulae): « Doceo quod didici, non a me ipso, id est, a praesumptione pessimo praceptor, sed ab illustribus Ecclesiae viris ».

345. Sed imprimis, quid venit nomine *Ecclesiae Patris?* Haec appellatio originem habet ex analogia ducta ex paternitate naturali: quemadmodum enim in ordine naturae ille dicitur *pater* qui alium genuit, et cui consequenter incumbit cura rectae illius, quem genuit, institutionis; ita *Pater Ecclesiae* dicitur, qui filios Ecclesiae genuit, eosque recte instituit. Cum vero filii huiusmodi per fidem gignantur, et recta institutio praecipue postulet doctrinam salutarem; facile intelligitur cur eminens doctrina ingre-